Fa 27 anys que Berta Puigdemasa i la seva arpa són companyes de vida. Concertista, compositora, pedagoga, musicòloga, directora del cicle EntreArpes i del Curs Internacional Arpa Horta, ha pres com a missió baixar l'arpa del món celestial —al qual sovint se l'associa— i apropar-la al terrenal. Durant la seva etapa formativa als Països Baixos i França va descobrir un univers de possibilitats i des de llavors no ha deixat d'investigar sobre les possibilitats de l'instrument: fusionant-lo amb altres disciplines artístiques com la dansa o creant espectacles singulars amb pedals de distorsió. Per a Puigdemasa, que va créixer a l'Horta de Lleida, la natura també ha estat un element essencial en la seva personalitat tant a dalt com a baix dels escenaris, sent la impulsora de l'espai cultural La Casa del Bosc.

Per **IGNASI GÓMEZ** / Fotos: **TSUN HO/JOSEP MARIA PUIGDEMASA**

ENTREVISTA

Berta Puigdemasa: **"Em dedico a baixar l'arpa del cel a la terra"**

La melodia de l'arpa va captivar Puigdemasa de ben petita i des d'aleshores no ha deixat de seguir el camí que tracen conjuntament. Se sent "privilegiada" de tenir una feina que crea a mesura que desenvolupa nous interessos, canvien les seves inquietuds o descobreix nous horitzons artístics. "Tant de bo des de ben petits ens ensenyessin i ajudessin a seguir la nostra intuïció per arribar a tenir feines que no són sinònim de sacrifici sinó de plenitud", afirma.

– L'arpa va arribar fins a vostè o va ser vostè qui va a anar a buscar-la?

Quan era petita, tindria 6 o 7 anys, els meus pares em van preguntar quin instrument volia tocar i jo ho vaig tenir molt clar: l'arpa. Com que aleshores a Lleida no hi havia professors d'arpa, vaig iniciar-me amb el piano, però les ganes de tocar-la no van desaparèixer, i quan tenia 11 anys, la meva mare em va portar a casa d'una persona de Vilanova de Segrià, el Xavier, que en tenia una. Recordo amb molta claredat la sensació que vaig tenir en tocar les primeres notes; era com si l'arpa m'hagués cridat. Als 12 anys vaig poder començar a estudiar l'instrument al Conservatori de Barcelona, on em portava amb cotxe un dia per setmana la meva mare, a qui estic infinitament agraïda per haver-me escoltat de petita i haver facilitat que pogués arribar a materialitzar la meva passió.

– Quina relació té actualment amb aquest instrument?

Em dona la direcció a seguir a la vida. És el meu punt de partida, encara que pugui interessar-me per multitud de temes diversos. Sento el privilegi de disposar d'una forma de guanyar-me la vida amb què gaudeixo al cent per cent, alhora que aporto a l'ànima de les persones i al món. Amb l'arpa tinc una relació de companya vital. De fet, amb el guionista David Picó vam gravar un vídeo molt graciós que reflecteix com ser arpista implica no només saber tocar l'instrument sinó també conviure-hi. Per exemple, per a mi és important que l'entrada de casa i el cotxe tinguin un accés sense gravetat, o que les meves gates aprenguin a no rascar-ne la funda... cosa que els encanta!

– I quina relació creu que la societat té amb l'arpa?

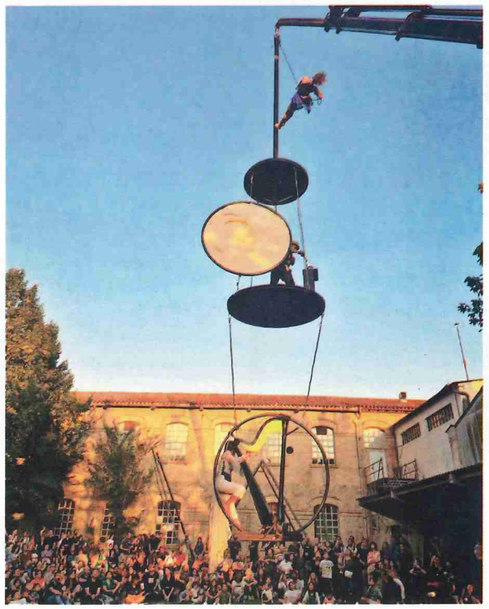
Percebo que té la imatge d'un instrument de caràcter celestial, màgic i oníric. Personalment, durant el meu pas per la Royal Improvisers Orchestra a Amsterdam i durant les col·laboracions amb compositors i artistes europeus vaig poder descobrir nous universos musicals molt diferents a allò jo coneixia fins llavors. Recordo, per exemple, un concert per a piano en què el so d'aquest es combinava amb el que feia un ganivet en tallar un cogombre sobre una taula. Tot plegat em va obrir un món nou i em va impulsar a indagar més enllà del que a mi se m'havia mostrat amb l'arpa, que era interpretar partitures de compositors clàssics. L'arpa és molt versàtil i polifacètica, es pot tocar asseguda a la cadira o bé a peu dret, ballant-hi al voltant... i amb diferents elements com els dits, ungles, baquetes de timbales, pua de guitarra, forquilla, connectada a pedals de distorsió... Així mateix, es pot convertir en un personatge més damunt l'escenari, tal com faig en alguns espectacles, on la moc com si fos una ballarina... Tot plegat amb el propòsit de buscar noves possibilitats i personalitats de l'instrument.

– Pot semblar un instrument celestial però vostè l'acosta a terra.

Sí, em dedico a baixar l'arpa del cel a la terra. Em refereixo al fet que es pugui descobrir que no és només aquest instrument celestial que sembla inabastable sinó que també pertany al pla terrenal: tothom pot tocar-la, i no només els àngels. La seva sonoritat té una profunditat potent alhora que delicada i embolcalladora que arriba directa al cor de qui l'escolta. La missió principal dels meus concerts és regalar al públic un temps per parar, respirar, sentir, escoltar, no només l'arpa sinó també el que dins seu parla. El fet d'acostar-la a les escoles, centres penitenciaris o hospitals; d'oferir concerts a la natura a peu pla directament sobre la terra; de connectar-la a pedals de distorsió; tocar-la amb estris quotidians com una forquilla o convidar el públic a acostar-s'hi per veure-la i provar de tocar-la quan finalitzo els concerts, facilita també l'accés de les persones a l'instrument.

– També demostra que l'arpa és transversal, combinant-la amb altres disciplines artístiques.

Sí, en els meus espectacles sovint es fon l'arpa amb la dansa, el circ, el teatre, la poesia, la gastronomia, el ioga, les arts plàstiques... Considero que la transversalitat entre disciplines afavoreix el descobriment de l'instrument. I després també m'agrada que l'espai escènic sigui un altre element protagonista de la proposta. Des del 2012 faig tàndem amb el meu pare, l'arquitecte Josep Maria Puigdemasa, dissenyant i creant auditoris efímers en espais naturals, alguns dels quals construïts amb bales de palla, palots de fruita, ampolles de vidre...

– I considera que la música que es fa amb aquest instrument s'ha d'adaptar als nous temps?

Jo crec que no hi ha l'obligació de fer-ho, però sí l'opció de fer-ho. Cada músic ha de comunicar amb el món de la forma que sent i amb la música que li neix. A mi em neix de portar l'arpa al món d'aquesta forma. Hi ha públic per a tot i crec que cadascú ha de fer el que sent. No només en l'àmbit de la música, sinó en tots. Quan transmetem des de l'autenticitat i l'essència és quan la música i el missatge arriben.

– Per tant, creu que és un instrument que afavoreix la creació artística?

Sí. I de fet crec que qualsevol instrument, i fins i tot qualsevol objecte, pot ser un punt de partida per a la investigació artística. Ho demostra l'espectacle *Transparències* que he creat amb Pau Elías, en el qual les ampolles de vidre plenes d'aigua són un instrument més.

– Per tocar l'arpa hi ha un factor rellevant com els dits o les mans, que suposo que necessiten una cura especial.

Sí. I a més, acceptar que hi ha un cert dolor a l'hora de tocar aquest instrument. Les cordes estan molt tenses, i això fa que els dits... s'endureixin (riu). És un instrument associat amb la delicadesa però la realitat és que les persones que el toquem coneixem el dolor que ens genera a la pell, sobretot butllofes. D'altra banda, s'ha de tenir en compte el pes que hem de suportar al moure-la, ja que pot pesar uns quaranta quilos. També patim molt per tendinitis i contractures d'esquena.

– Aquest instrument ha estat la base de projectes que ha impulsat, com el Curs Internacional Arpa Horta:

Com deia, l'arpa em traça un camí en la vida, i sí, ha esdevingut la base de diferents projectes. El Curs Internacional Arpa Horta va néixer el 2012 i va allargar-se vuit anys. Tenia lloc a l'Horta de Lleida, de la que sóc militant incansable, i en una estació de l'any diferent a cada edició amb el propòsit de permetre experimentar el pas del temps a través de la música i de la natura. En la iniciativa van participar arpistes com Isabelle Perrin, una referent mundial en el món de l'arpa, Maria Lluïsa Ibáñez, la professora amb la que vaig començar a estudiar al conservatori de Barcelona i el fisioterapeuta Bart Loomans, qui em va tractar les fortes tendinitis que vaig patir amb 18 anys i que em van impedir durant mesos de tocar l'arpa i el piano. Així mateix, el 2015 vaig iniciar el cicle Entre Arpes, que també es va allargar vuit anys oferint accions artístiques a espais singulars del territori lleidatà, alguns dels quals auditoris efímers creats per Josep Maria Puigdemasa, que tenien l'arpa com a element comú i combinaven amb altres disciplines com el circ, el cinema i el taitxí, entre d'altres.

– També impulsa La Casa del Bosc.

Es tracta d'un espai a l'Horta de Lleida, que, a més de ser el lloc on visc amb els meus tres fills, és un espai cultural en aquesta zona verda de la ciutat. El projecte està en estat de germinació i, a poc a poc, va creixent i prenent forma, igual que els més de 2.000 arbres que hi hem plantat i que a mesura que creixin aniran donant pas al bosc que dona nom a l'espai. El projecte va néixer en un primer moment fruit de les ganes d'obrir un espai on les persones poguéssim gaudir de la medicina de la dansa i la música amb sessions d'ecstaticdance, que jo defineixo com a sessions de viatge interior, de meditació a través de la dansa per alliberar tensions i emocions alhora que dels beneficis de la natura. També hi organitzo concerts, tallers, àpats, celebracions de canvis d'estació, cercles de dones, activitats de caràcter més espiritual com la cabanya de vapor (temazcal). És un lloc d'acollida de retirs i de persones que vulguin passar uns dies de connexió amb la terra. I, sent que el projecte està encara en els seus inicis, està obert a noves propostes.

– Això alhora que hi fa créixer un petit bosc.

Exacte. Fa quatre anys buscava un lloc per viure al bosc però vaig trobar un espai a l'Horta de Lleida, així que vaig decidir fer-hi arribar el bosc. Això m'ha portat a iniciar un camí d'aprenentatge sobre agricultura regenerativa. És molt màgic començar d'una primera llavor i veure el conjunt arbrat avui dia. Quan hi vaig arribar hi havia una desena d'arbres i ja n'hem plantat centenars, creant un bosc escènic. De moment, dels tres camps que constitueixen La Casa del Bosc, només un hi té arbres plantats. Espero aviat poder seguir plantant als altres dos camps, tot i que ara necessito una mica de pausa, ja que han estat uns anys de molta feina i molta energia a tots nivells.

– Fa poc va celebrar-hi una jornada solidària per Palestina.

Sí, va ser a principis d'octubre amb la col·laboració d'artistes locals, artesans, institucions i comerços. La idea va sorgir al llarg d'una conversa amb els meus fills sobre

BERTA PUIGDEMASA

"L'arpa és molt versàtil i polifacètica, i pot convertir-se en un personatge més damunt l'escenari"

"La missió principal dels meus concerts és regalar al públic un temps per parar, sentir i escoltar"

La Flotilla en concret i sobre els conflictes arreu del món i al llarg dels temps. Reflexionàvem sobre què podem fer-hi cadascú de nosaltres. Així va resultar-ne una jornada amb 5 concerts, 3 tallers, un espectacle, àpat, cinema a la fresca, mercadet d'intercanvi de roba, sorteig d'una panera solidària i molt bon ambient. Va ser una forma de reflexionar sobre: quan les persones ens unim, podem arribar molt lluny.

– Té en marxa diversos projectes artístics.

El darrer que he creat i amb el que estic molt il·lusionada es titula *Glissandum*. Es tracta d'un espectacle aeri en què l'arpa està penjada d'una grua mentre jo la toco com si estigués volant pel cel. Té un aire celestial alhora que molt terrenal per tots els elements necessaris per fer-ho possible. Fa més de 15 anys que tenia aquesta idea al cap i per fi s'ha materialitzat! És una col·laboració amb el pintor Toni Ortiz, la ballarina Guillermina Brandauer, el luthier Germán Ocaña i l'empresa Anigami, l'equip que fa possible que els tres artistes estiguem penjats d'una grua a deu metres d'altura. Amb el mateix Toni i la pianista Elisdena Duocastella estem iniciant el projecte *Històries de sorra i cordes*, en què expliquem històries a partir de dibuixos a la sorra i música. També estic molt il·lusionada amb la proposta de *Poesia i Arpa* amb el poeta lleidatà Amat Baró que ha nascut pràcticament sola. I voldria destacar també la meva estima per l'espectacle *Els 4 elements*, que combina l'arpa, la guitarra elèctrica i la veu amb Ivan Gràcia, pare dels meus fills, i que hem compost nosaltres inspirant-nos en: aigua, aire, terra i foc.

– És una arpista ben ocupada, doncs.

La veritat és que no m'avorreixo! (riu). M'agrada seguir el curs de les coses quan sorgeixen, deixar-me sorprendre pel que em porta la vida, mantenir-me receptiva i escoltar la meva intuïció. Això fa que sovint tingui entre mans un llistat infinit d'idees en marxa. El meu desig és no perdre les ganes de crear i seguir investigant sobre les infinites possibilitats de l'arpa per poder continuar compartint el meu art, encara que de vegades les circumstàncies no ho posin fàcil i em calgui una forta determinació per seguir en aquest camí que he escollit com a artista, i en concret com a artista dona de Lleida que viu al camp.